

"INNSPURTEEN."

Sept. 1945.

Til "Innspurten"slesere:

Vi kommer igjen idag i "lovlige" erind! Först må vi få si at det er en stor glede for oss å få sende dere alle en hilsen med takk for trofast samhold. Vi føler oss knyttet til dere, tenker på dere og håper at det går dere godt. Ikke alt er kanskje blitt riktig så storartet som vi hadde drømt om. Men legger hver enkelt av oss bredsiden til og går inn for å fylle den plass vi er satt på med all den vilje og ikke minst med alt det humør vi eier, så skal det nok bli bra.

Mangt og meget kan kritiseres, men la oss ikke synke til halsen i negativ, sur kritikk. Det fører i hvertfall ikke fram. La oss bli positive, produktive som aldri før. Og la naboenes feil og synder nå ligge. La oss huske våre egne bommerter, hvis vi vil kritisere, og la oss takke et lykkelig Forsyn for at vi ble forsøkt for å begå flere feil selv, enn vi gjorde. Ingen - uten de som satt musestille og ikke turde foreta seg noe - kan si seg fri for å ha sagt eller gjort noe som ikke gjerne skulde vært anderledes. La de oppnevnte dommere ta seg av dem som skal dømmes. Vi andre har en ting å gjøre: Henge i og arbeide.

Hvorfor gir vi ut "Innspurten" idag?

Fordi vi trenger våre leseres hjelp. Dere fikk avisene under krigen gratis tilbragt og uten noen risiko for dere selv. Mange av den illegale presses folk ble arrestert og torturert for å ha arbeidet for å holde dere ajour med begivenhetene. Nå kommer den hemmelige pressen og ber dere slutte mannsterke opp om den innsamling de har startet til øyeblikkelig hjelp for dem som er hardest ramt av krigen. P.g.a. den store Landsinnsamling som pågår og hvis midler foreløbig ikke kan røres, er mange krigsramte som tidligere fikk støtte i en fortvilet situasjon. De kan ikke klare seg med det de får utbetalt av det offentlige. Det er vår sak å sørge for at de ikke kommer til å lide materiel nød

La ikke penge-innbytningen gjøre Dem knepen og forsiktig. Gi i overkant av hva De syns De kan klare. Og få andre til å gi. Gå med glød inn for oppgaven - å få samlet flest mulig penger. Se for Deres indre øye de far-løse småbarna og mædrrene deres, som sin ensomme kamp for å få dem fram - og tenk litt på hva De selv er svært for. La dem som er berøvet sine forsørgere føle hvordan ønsket om å stå dem bi, strømmer mot dem fra hele folket.

Kuponger på 5. og 2. kr. fæs kjøpt hos våre distributører. Kjøp ikke bare en kupong, men flere, mange - helst hele heftet Reisebrev fra Warszawa, august 1945.

Den praktfulle Weichsel-byen Warszawa, symbolet på det fordums så stolte Polens storhet, gjør idag et beklemmende inntrykk. Byen har under storkrigen hatt sine egne 3 lokale kriger: Den første 1940, den annen ghettokampen 1942 og den tredje den heroiske og tragiske opstand ifjor sommer. "Warszawa eksisterer ikke mer", sa tyskerne etter den siste og fordrev hele befolkningen fra ruinene av byen. Men polakkene ga ikke tapt, og etter befrielsen er de i hundredetusener strømmet tilbake. Hvor de bor i denne trøstesløse ruinørken, hvor det bare står igjen 15 hele hus, er en gåte.

Den tidligere ghettobydel frambyr det uhøggeligeste skue i denne fullstendige ødeleggelsen. Tyskerne bygget en høy mur omkring den, og avsperret den derved hermetisk fra resten av byen. Inni

ghettoen pakket de jødene fra hele landet sammen - det var mange hundre tusener av dem. I 1942 vilde tyskerne føre dem til "Vernichtungslagrene" i øst. Jødene hadde forberedt seg på det: De hadde kjøpt våpen til blodige ågerpriser av tyske soldater og ydet en forbittret motstand. Kvinner og menn, barn og gamle, syke og friske forsvarte seg her i en håpløs, heltemotig kamp. Tilsjutt kjørte tyskerne opp med tanks og bombarderte ghettoen fra bakken og fra lufta... Ikke en eneste en slapp levende ut. Innenfor muren fins idag ikke annet liv enn rottene som roter etter lik i ruinene. Gatene er blokert av sammenstyrtede hus. Ingen har forsøkt å rydde opp i denne ødeleggelsen - den ligger der som et rystende vitnesbyrd om en av denne krigs uhhyggeligste tragedier.

Ett av de 15 hus som står igjen, er det elegante hotel Polonia. Her utfoldes et overdådig luksusliv: smoking, aftenkjoler, kaffe, sigaretter, sjokolade, de lekreste, mest utsøkte rettar. Prisene er fantastiske og bare utlendinger med dollar kan tillate seg et slikt liv. For en dollar får en 200 zloty, og en middag på Polonia kostar ikke så få tusen. At en arbeider med 1000 zloty i måneden sulter er innlysende. Rasjonering finns ikke, og svartebörsen er så omfattende at man har oppgitt å prøve å motarbeide den.

Det virker makabert å se motsetningen, når en setter foten utenfor Polonias dør: den mest håpløse elendighet griner imot en. Små-onger uten armer og ben - antagelig ofre fra oppstanden ifjor - sitter i renne stenen og spekulerer i utlendingenes medlidshet. De selger amerikanske sigaretter, opplagt tyve-eller-helgøds, mens deres oppdragsgivere som oftest er fedre som foretrekker denne maten å tjene til livets opphold på, lurar tak nærmeste ruinhaug og passer på at avkommet ikke blir snytt. Det er forresten ikke nødvendig, ongene virker uendelig erfarte i sin kyniske saklighet. Det eneste politi vi så, nydelige kvinnelige konstabler som dirigerte trafikken med røde og gule flagg, ser likegyldig på. Folk ellers er altfor nedskunket i sin egen elendighet til å la seg røre av andres...

Hva utlendingene sier om oss.

"Ni har varit storartad" under kriget, sier en svensk dame entusiastisk. "Jojo men - ni får inte vara så blygsamma - ni har varit fantastiske!" Og den nyutnevnte presesdoktor ved vårt universitet, professor Israel Holmgren, slår overbordende ut med hånde, da talen kommer på vårt ömme punkt, fellesferiene. "Det är ju klart", sier han med et smil, "ät nordmannen måste ha tid att plocka lössen ur det norska Lejonets pels, förfän dom kan börja att arbeta."

Men alle er ikke like elskverdige. En overordnet alliert offiser tar bladet fra munnen. "Nordmennene tigger og klager", sier han uten emsvöp. "Norge er det land som, bortsett fra Danmark, er sloppet lettest fra krigen. Men istedetfor å innrömme det, beklager nordmennene seg over hvor vont de har hatt det og har det, og gidder ikke gjøre noe ting for å rette på det. Bare fester og skryter av sin innsats, og ferierer og lukker kontorene, så vi som er her for å få sving på såkene ikke kommer noen veg."

Har mannen rett? Er det mulig at han er slik han ser oss? "Tigger og klager..." Meget vil ha mer, heter det. Vi har vennet oss til å ta imot under krigen, allesammen. Pakker, klar, suppe, ly for våre gutter og oss selv i Sverige. Har vi vennet oss til å si takk for det, og føle takknemlighet? Nei. Vi har snarere utviklet en makeløs evne til å kritisere både giverne og gavene. "Pakke-mentaliteten" er usunn. Den gjør oss griske og misunnelige. Det er som om vi ikke tåler å få no gratis - eller at vår nabo får det. Da er vi straks frampå: Hvorfor har ikke jeg fått like meget?

Det er å håpe at den engang så lovpriste norske stolthet snarest igjen vil reise hodet. Det er ikke morsomt å bli stemplet som en betler-nasjon, som klenger seg på andre.